הא בעל מום שרי אע"פ שלא התירו מומחה תנא כל היכא דלא התירו מומחה תם קרי ליה לימא כתנאי התולש צמר מבכור תם אע"פ שנולד בו מום א) ושחטו אסור בכור בעל מום שתלש ממנו ואח"כ מת עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרים אמר רבי יהודה לא בזה התיר עקביא בן מהללאל אלא בשער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו בזה עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין אמר רבי יוסי מודה אבא חלפתא בזה שהוא מותר אבל בייחוד אמרו חכמים יניחנו בחלון שמא יש תקוה שחטו דברי הכל מותר מת עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרים ר' יוסי היינו תנא קמא אלא לאו התירו מומחה איכא בינייהו דתנא קמא סבר התירו מומחה אין ואי לא לא ואתא ר' יוסי למימר אע"ג דלא התירו מומחה אמר רבא לא דכולי עלמא אי התירו מומחה אין אי לא התירו ב) לא ג) ושלש מחלוקת בדבר דת"ק סבר פליגי במת והוא הדין לשחטו והאי דקמיפלגי במת להודיעך כחו דעקביא ור' יהודה סבר במת דברי הכל אסור כי פליגי בשחטו ואתא ר' יוסי למימר בשחטו דברי הכל מותר כי פליגי במת אמר רב נחמן הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבחירתא כוותיה דתנן ג) ד) שער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו ה) עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים *אוסרין אמר רב נחמן בר יצחק מתניתין נמי דיקא דתנן צמר המדולדל בבכור את שנראה (א) עם הגיזה מותר ואת שאינו נראה אסור מני אילימא ר' יוסי ובמאי אילימא בשחטו בין עקביא בין רבנן אידי ואידי משרא שרי ואלא במת ואי רבנן אידי ואידי מיסר אסרי ואי עקביא איפכא מיבעיא ליה נראה עם הגיזה אסור דמיתה קאסרה לי' אינו נראה עם הגיזה מותר דמעיקרא תליש אלא פשיטא ר' יהודה ובמאי אילימא במת בין לעקביא בין לרבנן אידי ואידי מיסר אסרי אלא לאו ה) ו) בשחטה ואי עקביא אידי ואידי משרא שרי אלא לאו רבנן היא וש"מ בשחטו פליגי ש"מ בעי ר' ינאי התולש צמר מעולה תמימה מהו תולש מי איכא מאן דשרי אלא צמר שנתלש מעולה תמימה מהו ז) דחטאת ואשם לא תיבעי לך דכיון דלכפרה אתו לא ו) משהו להו דבכור ומעשר נמי דכיון דלאו לכפרה אתו משהו להו כי תיבעי לך דעולה מאי כיון

דעיקר

הא בעל מום שרי. ור' יוסי הוא דאמר בשחטו שרו רבנן אי נמי עקביא היא אע"ג דלא התירו וקשיא לריש לקיש: **תם קרי ליה.** ומאי אע"פ שנולד בו מום אע"פ שנראה אמר כן לתכם ואמר מום קבוע ו): **לימא.** הא דר"ל תנאי היא: **אסור.** דכתם ז) אפילו עקביא מודה דאתו לשהוייה ולאפקועי מקדושת מזבח ועוד שהרי עדיין אין בו שום היתר. אע"ג דנקט תולש הוא הדין לנתלש כדמפרש בסיפא דשמעתא ח): **לא בזה.** שמת התיר עקביא אלא בשחטו: **אמר רבי יוסי מודה אבא.** שמו חלפתא שהוא מן החכמים החולקין על עקביא ט) ומודה הוא בזה ששחטו שהוא מותר: **אבל בייחוד אמרו חכמים.** שבאמת ובברור אמרו יניחנו בחלון לשער בכור בעל מום שנשר: **שמא יש תקוה.** שמא יהא מותר ליהנות. ומפרש ומה תקוה יש שאם שחטו דברי הכל מותר: **אבל.** באמת ותבירו בעירובין בפרק בכל מערבין (דף לה.) בסופו: **בייחוד.** בברור ותבירו במסכת יומא (דף נד.) וידעו בייחוד ששם ארון נגנז: **רבי יוסי היינו תנא קמא.** דקאמר התולש למר מבכור תם ושחטו אסור הא בעל מום ושחטו מותר לדברי הכל ובמת פליגי י) כמודה דר' יוסי ולת"ק נמי במת פליגי: **תנא קמא סבר אי התירו מומחה אין אי לא לא.** דבעל כרחין הכי תרגא וכדתרגא יא) ריש לקיש לעיל כי אותביניה מרישא דמילתיה דתנא קמא דקתני התולש למר מבכור תם הא בעל מום שרי ותרלה ריש לקיש ואמר כל היכא דלא התיר מומחה תם קרי ליה אלמא הכי משמע מילתיה התולש למר מבכור תם דהיינו בעל מום שלא התירו מומחה אסור לדברי הכל הא בכור בעל מום דהיינו התירו מומחה שתלש ממנו כו' ור' יוסי סבר אע"ג דלא התירו מומחה נמי כשנשר שרו רבנן ממאי מדקאמר יש תקוה דמשמע יש תקוה ויתירנו מומחה וישחטנו מכלל דלאכתי לא התירו מומחה כשנשר: **פליגי במת והוא הדין לשחטו.** מדלא אשכחן במילתיה דתנא קמא דנימא שחטו דברי הכל מותר: **הלכה כר' יהודה.** דבשחטו פליגי ולא במת: **אידי ואידי.** בין נראה בין לא נראה מישרי שרי דהא אפי' מונח בחלון קא"ר יוסי דאפי' רבנן שרו בשחטו: **אי רבנן אידי ואידי מיסר אסרי.** דאותו שמחובר בו טעון קבורה לדברי הכל והתלוש ממנו רבנן אסרי ליה אפי' מונח בחלון: **אלא פשיטא ר' יהודה היא.** דאמר בשחטו פליגי: **אידי ואידי.** בין נראה בין לא נראה: **ושמע מינה בשחטו פליגי.** מדלא מלית מוקמת ליה כגוונא אחריתי ומדסתם לן כר' יהודה ש"מ הלכתא כוותיה: **התולש למר מעולה תמימה.** מחיים ט) לרבנן מהו לאחר שחיטה בעלת מום לא תיבעי לך דוודאי לרבנן אסור דאי שרית ליה אתי לשהוייה ואתי לידי גיזה ועבודה: י) **מי איכא מאן דשרי.** אליבא דרבנן הא וודאי רשע הוא:

דעיקר

בכור בעל מום שתלש ממנו. הכא לא קתני והניחו בחלון משום דרשע הוא שתולש ודעתו ליהנות לאלתר אבל יא) בנשר קתני והניחו בחלון: **דתנא** קמא סבר אי התירו אין אי לא לא. פירש בקונטרס דכיון דמתרינא לעיל דכל היכא דלא התירו מומחה תם קרי ליה אם כן סיפא דקרי ליה בעל מום מיירי יב) בלא התרת מומחה וקשיא לפירושו דהא יג) דתירץ הכי לעיל היינו כי היכי יד) דלימוקם לריש לקיש ככולי עלמא אבל השתא דלרכינן לומר ממה נפשך כתנאי מסתברא לומר איפכא דתהוי מילתיה טו) כתנא קמא כפשטיה ונראה לפרש דסובר הש"ס עכשיו משום דקאמר ר' יוסי שמא יש תקוה שבעל סמך השחיטה לא היה אומר כך שזה בידו ואין כאן שמא אבל בהתרת מומחה קאמר שמא יש תקוה שיזדקק לו חכם להתירו ואין זה כל כך דבר ברור דמי יימר דמזדקק ליה מומחה ומ"מ במסקנא קאמר טז) שמא יש תקוה דקמיירי בשחיטה:

התולש צמר מעולה תמימה. יש פירוש מרש"י שכתוב יז) בהם שהוממה ואח"כ נפדית ושחטה משמע שהעמידה כן כדי שתהא כעין בכור אלא שהתלישה היתה בתמות ותימה והא בעי האי צמר העמדה והערכה ואין מועיל לצמר העמדת הבהמה כדמוכח בפ' ראשית הגז (חולין קלה.) גבי הא דקאמר התם דאין ראשית הגז נוהג בקדשים משום דכתיב צאנך ולא של הקדש ומוקי לה למעוטי קדשי בדק הבית ופריך והא בעי העמדה והערכה וי"ל דסבירא ליה כר"ל דאית ליה בפ"ב דתמורה (דף לב:) לרבנן דקדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה והכי נמי אשכחן רב דסבר כוותיה בפ' שני (לעיל טו.) ועוד י"ל דקדשי מזבח שיש עליהם קדושת הגוף בטל הצמר אגב הבהמה אפילו אותו שנתלש וכבר העמדה והערכה חשיב ולא דמי לקדשי בדק הבית א"נ חשיב האי צמר כבעל מום מעיקרא יח) וכן שופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא משום דכיון דמעל נפק לחולין כדקאמר בפרק ראוהו ב"ד (ר"ה כח.) י) משמע דשייך ביה פדיון ועוד יש לפרש שופר של עולה שהוקדשה הבהמה לדמי עולה ושופר שלמים שהוקדשה הבהמה לדמי שלמים ודינה כשלמים עצמן ואין בה מעילה כדקאמר בפ"ב דפסחים (דף כו:) בבעלי שלמים עסקינן ומיהו קשה נהי דשמעתין דכיון דבעי הצמר פדיון היכי שייך למיגזר דלמא משהי ליה והא צריך לפדותו יח) דמה היה מרויח וקצת היה נראה לפרש דאיירי בעולה יט) ונשחטה למזבח שזריקת הדם מתרת בשרה למזבח והעור לכהנים ומבעיא ליה בצמר שנתלש אי משתרי נמי בהכי אבל פלוגתא דאמוראי היא בפרק המזבח מקדש (זבחים פו.) בעצמות שפרשו לפני זריקה דרבי זירא סבר דזריקה מתירתן אפילו לקתא דנרגי ומגלי וקאמר התם כ) כ) כרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר פרשו לפני זריקה מועלין בהם ופירש שם בקונטרס דמועלין לעולם אף לאחר זריקה וכל שכן דאינה מתרת מה שפירש מחיים ומיהו יש ספרים דגרסי התם ל) כרבי אלעזר דאמר ר' אלעזר פרשו לפני זריקה מועלין בהן עד זריקה כו' מ): **תולש** מי איכא מאן דשרי. פירש בקונטרס אליבא דרבנן הא וודאי רשע הוא משמע דלעקביא אפשר דמותר אף על פי שהאמת הוא דלעקביא נמי אסור בתם כדמוכח ברייתא דהתולש צמר מבכור תם מכל מקום פירש כך בקונטרס שאפילו לא שמיעא ליה ברייתא דבר פשוט הוא כא) דמיהא לרבנן דתולש אסור: **הדרן עלך הלוקח בהמה**

מסורת הש"ס

א) [ערכין פב. וש"נ], ב) עדיות פ"ה מ"ו, ג) [צ"ל בשחטו], ד) נ"ל דהתם, ה) [ע"ב], ו) לת"ק וכמודה דר"י נמי במת פליגי נ"ק, ז) כלמתרץ נ"ק, ח) בהתירו מומחה נ"ק, ט) בו נ"ק, י) ושייך ביה פדיון ומיהו קשה בכך וכו' אי מישתרי נמי בהכי והא דאמרינן בשופר של עולה לא יתקע יש לפרש שופר של עולה שהוקדשה הבהמה לדמי וכו' דפסחים הכא בעלי שלמים עסקינן אבל פלוגתא דאמוראי כו' נ"ק, כ) ופליגא אדר' אלעזר נ"ק, ל) ופליגא אדר' אלעזר נ"ק, מ) [ועי' היטב תוס' זבחים פו. ד"ה אפי' וכו' ובקושיא דשם].

הגהות הב"ח

(א) גמ' עם הגיזה וכו' שאינו נראה עם הגיזה:

שיטה מקובצת

א] מום שחטו אסור: ב] התירו מומחה לא: ג] דתנן הוא היה מתיר שער: ד] תיבות עקביא בן מהללאל מתיר נמחק: ה] לאו בשחטו ואי: ו] לא משהי אות ו' נמחק: ז] קבוע הוא הס"ד: ח] עקביא מודה הוא: ט] מחיים והוממה ונפדית לרבנן: י] מה"ד תולש מי: יא] אבל לגבי נשר: יב] מיירי בהתירו מומחה וקשיא: יג] דהא דדחיקנא לתרוצי לעיל הכי לאפוקי ברייתא ממשמעות היינו כו'. הרא"ש: יד] דליתוקם דריש לקיש: טו] מילתיה דתנא קמא: טז] קאמר דשמא יש תקוה דקאמר מיירי בשחיטה: יז] מעיקרא דאין צריך העמדה והערכה בקדושת מזבח ובן: יח] לפדותו בשויו ומה היה: יט] בעולה תמימה שנשחטה למזבח: כ] התם ופליגי דר' אלעזר: כא] הוא מיהא לרבנן:

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכה יא ופ"א מהל' מעילה הל' י סמג לאוין שמג טוש"ע י"ד סימן שח סעיף א:

נד ב מיי' פ"א מהלכות מעילה הלכה י:

רבינו גרשום

הא בעל מום שרי. תולש לכ"ש נושר: ואע"פ שלא התירו מומחה. קודם אלא לאחר שנשר: א"ל ריש לקיש האי תנא דהתולש צמר כל היכא דלא התירו מומחה קודם שתלש תם קרי ליה שכתולש מתם דמי וליכא למימר הא בעל מום שרי (על שנטמא היינו שהומם): מודה אבא חלפתא בזה ששחטו שהוא מותר אפילו לחכמים: אבל ביחוד אמרו. האי אבל כמו באמת כדכתיב אבל אשמים אנחנו. בייחוד בבירור: ונותנו בחלון שיש לו תקנה שאם שחטו יהא מותר: על מה נחלקו כו'. ר' יוסי דאמר במת נחלקו היינו ת"ק דאמר דבמת חולקין: ת"ק סבר. מה שעקביא מתיר במת כשהתירו מומחה קודם תלישת שער ואתא ר' יוסי למימר דכל תנא כתרא מטפי אע"ג דלא התירו מומחה קודם אלא שוב [אחר תלישה] מתיר עקביא והיינו כתנאי: לא דכולי עלמא אי התירו מומחה. קודם תלישה אין אי לא לא ולאו בהכי פליגי אלא ג' מחלוקת בדבר: דת"ק סבר פליגי במת וה"ה לשחטו. ומשום דלא איירי מידי בשחטו אית לן למימר דסבר דבתרווייהו פליגי: הל' כר' יהודה. דלא שרי עקביא אלא בשחטו: בבחירתא. מסכת עדיות: צמר המדובלל. המדולדל: שנראה עם הגיזה. שנראה כמחובר לגיזה מותר: אידי ואידי. בין נראה ובין שאינו נראה כדאמרינן דבשחטו דברי הכל מותר: אי רבנן אידי ואידי מיסר אסירי. אפילו אותן שנתלש קודם וכ"ש ששוב נתלש שמיתה אוסרת: ואי עקביא איפכא מיבעי ליה. שמה שהוא מותר במת אין מתיר אלא מה שנושר קודם אבל [מה שנושר] שוב [אחר] שמת [לדברי] הכל אסור והכי איבעי ליה למיתנא את שאינו נראה מותר ואת שנראה אסור: אלא לאו רבנן. דבשחטו אוסרין מה שקודם נשר אבל שוב שנשחט מותר העור והמחובר לו והיינו דקאמר הנראה עם הגיזה הצמר המחובר לעור קרי גיזה מותר ואת שאינו נראה אסור: מעולה תמימה. מבעל מום דשאר קדשים לא קא מיבעי ליה כיון דבר פדייה הוא לא משהי ליה אלא פריק ליה ושחיט ליה מיד הלכך שרי. וא"ד (ה"מ) [כיון דבעי] מומחה ודאי איכא למיחש דמשהי להו ולא קא מיבעי ליה. אלא תמימה קא מיבעי ליה: צמר שנתלש. מעצמו דחטאת ואשם וכו' דבכור ומעשר נמי לא תיבעי לך לד"ה אסור דלאו לכפרה אתי ומשהי ליה משום חימוד צמר הנושר ואתי לידי תקלה: כי תיבעי לך